

Miljö- och energidepartementet
103 33 Stockholm

Datum: 20170929

m.registrator@regeringskansliet.se

Remissvar avseende: Dnr M2017/01639/R, 2017-06-29
Promemoria, Vattenmiljö och vattenkraft

Alsteråns Kraftverksförening, ek för
Org.nummer: 716403-7298
Villa Rydefors
36075 Alstermo

Magnus Edvinsson
Telefon: 070-3357736
magnus.edvinsson@live.se

Remissvar Vattenmiljö och vattenkraft

Alsteråns Kraftverksförening vill här framföra följande synpunkter på förslagen i rubricerad promemoria.

Alsteråns Kraftverksförening är en ekonomisk förening med 15 medlemmar som äger 20 kraftverk. Ägarna är privatpersoner, industrier, lantbruksföretag, kommunala energiföretag.

Författningsförslagen måste omarbetas radikalt

Alsteråns Kraftverksförening avstyrker förslaget i sin helhet.

Förslagen skulle ödelägga infrastruktur som har byggts upp under hundratals år där samhällen som har växt upp och anpassats kring dessa sjömagasin och vattendrag nu kommer att få se dessa försvinna helt eller delvis.

Man kan även konstatera att man totalt negligerar de grundlagsskyddade principerna för:

- 1) Likabehandling
- 2) Äganderätt
- 3) Näringsfrihet

Vi kan inte se att man på något ställe går Energiöverenskommelsen till mötes, förslagen uppfyller inte kravet "Moderna miljövillkor men inte bli onödigt betungande i förhållande till klimatnyttan".

Förslaget kommer att leda till höga omkostnader vid omprövningsförfarandet eftersom verksamhetsutövaren ska ansvara för kostnader förknippade med omprövningen och ta fram det dyra prövningsunderlaget.

Införandet av miljörapport är också en börda som ska läggas på verksamhetsutövaren.

Vi kan också konstatera att Miljöfonden har stora brister då den är både tids- och beloppsbegränsad och tycks inte omfatta skadereglering vid utrivning. Det innebär att enskilda riskerar att drabbas av betydande kostnader som inte ersätts vare sig av fonden eller det allmänna. Vid andra former av expropriering är det 125% av marknadsvärdet. Detta är inte godtagbart i en rättsstat med äganderättsprincip.

Förslaget motverkar även förutsägbarhet. Att regeringen föreslås få bemyndigande att meddela generella föreskrifter för vattenverksamheter som bryter igenom tillståndens rättskraft främjar inte förutsägbarhet i en bransch som präglas av långsiktiga investeringar. Helt plötsligt kan en regering exempelvis föreskriva en generell minimitappning om 1/2 m³/s för samtliga regleringsdammar i vissa angivna län. Kan investerare leva med en sådan osäkerhetsfaktor? Investeringar i vattenkraftverk är långsiktiga till sin natur och av den anledningen får det inte förekomma tvivel om villkorens stabilitet över tid.

Tidsbegränsade tillstånd skapar osäkerhet. Enligt promemorian ska tillståndet omprövas vart 20:de år. Det är en alldeles för kort tid i en bransch som är kapitalintensiv och måste ha stabila spelregler över tid. Den första omgången ska miljöfonden stå för 85% av kostnaden. När den andra omprövningsperioden börjar får verksamhetsutövaren stå för hela kostnaden. Det här kan inte anses rättssäkert och frågan är om det ens är förenligt med egendomsskyddet och Europeiska konventionen artikel 1 - Skydd av egendom.

Departementspromemorian bygger för övrigt på felaktiga slutsatser och selektivt urval av åberopade EU-rättsliga dokument. Exempelvis omnämns inte EU-domstolens avgörande i Schwarze Sulm - fallet där ett vattenkraftverk inom ett natura 2000 område godkändes, medans Weserdomen, som överhuvudtaget inte handlar om vattenkraft, lyfts fram som ett rättesnöre i tolkningen av icke-försämringskravet.

Det lagförslag som framförs kommer att kränka enskildas äganderätt, sätta enskilda i svåra ersättningssituationer mot tredje män, att i princip införa ett generellt näringsförbud för klass 3-anläggningar/verksamheter, och lagförslaget strider mot likabehandlingsprincipen (olika behandling av verksamhetsutövare). Vidare motverkar lagförslaget förutsägbarhet i de verksamheter som kommer att finnas kvar efter att den nationella planen har verkställts.

Att man försöker nedklassa den småskaliga vattenkraften i olika klassningar och enbart tittar på det historiska reglerbidraget i form av dygns- och årsreglering (ER2016:11) då det oftast handlar om sekund-, minut- och timperspektiven gör denna klassning icke trovärdig. Man glömmer bort helt utvecklingsmöjligheterna och klimatnyttan. Redan idag står den småskaliga vattenkraften för 10 % av effekten i kritiska situationer i SE4. Med teknik som virtuella kraftverk (flera kraftverk sammankopplade till en enhet) som är en etablerad teknik ute i Europa kan reglerbidraget utvecklas kraftigt, även från så kallade klass 3-anläggningar, dessutom kan effekten ökas i befintliga stationer.

Vattenkraften är den renaste energikälla som finns sett ur ett livscykelperspektiv (källa IPCC). Att då nedklassa en del av den svenska vattenkraften som icke samhällsviktig när vi samtidigt utsätts för det kanske största hotet mot människans existens, klimathotet, det är helt fel. För varje förlorad kWh vattenkraft så kommer CO₂-utsläppen att öka även om det ersätts av vind eller sol om man ser det ur ett livscykelperspektiv, detta rimmar dåligt med energiöverenskommelsens intention att Sverige skall vara 100 % förnybart till 2040. Man borde därför istället klassa all vattenkraft som samhällsviktig då den förutom att vara den renaste energikällan även bevarar och underhåller en rad viktiga samhällsfunktioner som kultur, fritid rekreation, landskapsbild, fiske, bad, båtliv, beredskapskraft, reglering av flöden, reglerkraft i form av virtuella

kraftverk. Om detta görs (politikernas ansvar) behöver man inte vidta så omfattande åtgärder mot vattenkraften som det här lagförslaget innebär och landet bryter inte mot EU:s vattendirektiv för det.

Konsekvenser i och runt Alsterån

Kraftverkens sammanlagda produktion är knappa 30 GWh, effekten ca 6 MW, de har en reglerförmåga som i form av ett eller flera virtuella kraftverk nu börjar bli intressant att utbjuda på Svenska kraftnäts reglertjänstmarknad. Alsterån flyter genom tio samhällen, nio av dessa har vuxit fram från 1800-talets mitt kring användningen av vattenkraften.

Föreningen har låtit analysera förslaget i detalj i avrinningsområdet och det kan sammanfattas enligt nedanstående.

- Av de 20 kraftverk som finns idag så kommer max sex finnas kvar enligt föreningens bedömning. Miljökvalitetsnormerna gör att dessa verk ej klarar av att uppfylla "God ekologisk status" och därmed kan mark- och miljödomstolen återkalla tillståndet och utrivning blir därmed ett faktum.
- De kvarvarande sex vattenkraftverken kommer få stora inskränkningar i sin produktion/klimatnytta i form av att energi/effekt produceras vid fel tillfälle då de reglermagasin som finns i anslutning till avrinningsområdet kommer att bli oreglerade för att kunna uppnå "God ekologisk status" för sjöar.
- Föreningen gör bedömningen att effekttillgången och energiproduktionen totalt minskas med ca 50 % i avrinningsområdet. Detta i ett område som har underskott av effekt och produktion, elprisområde 4 (SE4). Samtidigt ökar det växthusgasutsläppen med ca 15 000 ton CO₂-ekvivalenter.
- Föreningen gör också bedömningen att man slår helt undan möjligheten för förnybar beredskapskraft på landsbygden. Flera av dessa anläggningar har möjlighet att kunna köra så kallad ö-drift (husdrift) och flera skulle kunna kompletteras för att göra detta. Detta användes bland annat under stormen Gudrun för viktiga samhällsfunktioner som mobilmaster, bensinstationer, äldrehem etc. Sjömagasinen utgör här en viktig samhällsresurs då el inte kan lagras men däremot kan vatten lagras i sjöar och magasin.
- Miljökvalitetsnormerna (hydrologisk regim) gör det omöjligt att delta på Svenska Kraftnäts reglermarknad i form av virtuella kraftverk (flera småskaliga vattenkraftverk kopplade till en enhet) i framförallt sekund-, minut- och timperspektiven. Denna typ av kraftverk är vanliga i södra Europa. Med en ökande andel av intermittent kraft i näten så kommer

reglerbehovet att öka och där är den småskaliga vattenkraften viktig för att kunna balansera detta och samtidigt öka klimatnyttan.

- Sjömagasinen som idag utgör en viktig samhällsresurs för kultur, fritid, rekreation, landskapsbild, fiske, bad, båtliv, beredskapskraft, reglering av flöden så att bästa klimatnytta erhålls och för att upprätthålla en minimitappning under torrperioder kommer att sänkas av (dammar rivs ut) och övergå till ett oreglerat tillstånd för att kunna uppnå miljö kvalitetsnormen "God ekologisk status". Detta kommer få följden att under torrperioder så kommer torrläggning drabba framförallt de övre delarna i avrinningsområdet. Under perioder med mycket regn så kommer framför allt de nedre delarna i avrinningsområdet att utsättas för större risker i form av översvämning då sjömagasinen tidigare har kunnat bromsa vattenflödena. Avsänkta sjömagasin får även följden att grundvattennivåerna sjunker och vattenförsörjningen äventyras. Människor som bor och lever vid dessa sjöar kommer att få en betydligt mindre sjö än tidigare om någon sjö alls. Detta ska då ske samtidigt som Jordbruksverket lämnar bidrag för byggande av dammar i syfte att öka den biologiska mångfalden och förbättra vattenkvaliteten.
- Föreningen gör bedömningen att ca sex lokala företag riskerar nedläggning. De övriga som blir kvar kommer att få kraftigt minskade intäkter då ån går från att ha varit reglerad till ett oreglerat tillstånd. Indirekt påverkar detta även andra företag.